

อัมพิกา ยะคำป้อ. พลวัตและบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านที่บ้านไม้ลุงชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. (๒๕๕๔).

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ศาสตราจารย์ ดร.ศิราพร ณ ถลาง

วัตถุประสงค์: ๑. เพื่อศึกษาพลวัตของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านที่บ้านไม้ลุงชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๒. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านที่บ้านไม้ลุงชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

สมมติฐาน: ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านของชาวไทลื้อที่บ้านไม้ลุงชนมีพลวัต คือ การผนวกรวมกับความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์ของท้องถิ่นล้านนา ทำให้ความเชื่อและพิธีกรรมนี้ยังคงมีบทบาทในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านไม้ลุงชนในปัจจุบัน

บทคัดย่อ: วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มุ่งศึกษาพลวัตและบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านที่บ้านไม้ลุงชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับบริบทชุมชนและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านสำคัญ ๓ พิธี คือ งานประจำปีศาลเจ้าพ่อคำแดง พิธีส่งเคราะห์บ้าน และพิธีเลี้ยงเมืองในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ เพื่อวิเคราะห์พลวัตของพิธีกรรมและบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อคนไทลื้อที่อพยพมาจากสิบสองปันนาที่มาตั้งหมู่บ้านที่บ้านไม้ลุงชน

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านไม้ลุงชนพบว่า มีทั้งพลวัตทั้งในเชิงกายภาพและในเชิงพิธีกรรม พลวัตในเชิงกายภาพคือ มีการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งและรูปแบบของศาลเจ้าบ้านเพื่อเปิดโอกาสให้เข้าถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ได้ง่ายขึ้นจากเดิมที่อยู่ท้ายหมู่บ้านมาอยู่กลางหมู่บ้าน ส่วนพลวัตในทางพิธีกรรม พบว่า ประการแรก มีการเพิ่มจำนวนพิธีกรรมโดยการรับพิธีกรรมแบบคนไทยทางภาคเหนือมาเป็นส่วนหนึ่งของพิธีเกี่ยวกับการบูชาผีอารักษ์บ้าน นอกจากนี้ยังพบว่าการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของพิธีกรรมเนื่องด้วยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป

ผลการวิเคราะห์เรื่องบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมพบว่า พิธีกรรมเกี่ยวกับผีอารักษ์บ้านเป็นพิธีกรรมสำคัญระดับชุมชนที่มีบทบาทในการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทลื้อในบริบทใหม่ ขณะเดียวกันก็มีบทบาทในฐานะที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและเสริมสร้างความสมานฉันท์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและมีบทบาทสำคัญในการให้ความมั่นคงทางด้านจิตใจแก่ปัจเจกบุคคลในชุมชน